

7. Sisova S.O. Problems of distant learning: pedagogical aspect. None of the Professional Examination: Theory and Practice. Vypusk III-IV. 2003. P.81.

8. Aleksyuk A.M. Zagalni metod navchannya in schools. 2nd view. Kiev: Radyanska School, 1981. 206 p.

УДК 371.31

Маринченко Г.М.
Миколаївський національний
університет імені В.О. Сухомлинського

СТОРИТЕЛЛІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД В УКРАЇНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Розкрито зміст та навчальні можливості методу сторителлінг як педагогічної технології. Продемонстровано основні структурні елементи вдалої історії та основні сюжети історій. Наведено приклади використання сторителлінгу на уроках історії.

Ключові слова: педагогічні технології, методи навчання, сторителлінг, уроки історії.

Маринченко Г.М. Сторителлінг как инновационный метод в украинской педагогике и его использования на уроках истории.

Раскрыто содержание и учебные возможности метода сторителлинг как педагогической технологии. Продемонстрированы основные структурные элементы удачной истории и основные сюжеты историй. Приведены примеры использования метода сторителлинг на уроках истории.

Ключевые слова: педагогические технологии, методы обучения, сторителлинг, уроки истории.

Marinchenko G.M. Storytelling as an innovative method in Ukrainian pedagogy and its use in history lessons.

The content and educational possibilities of the storytelling method as a pedagogical technology are . The main structural elements of a successful story and the main stories of the stories are demonstrated. Examples of using the storytelling method in history lessons are given.

Key words: pedagogical technologies, teaching methods, storytelling, history lessons.

Проведення реформи в галузі освіти в Україні орієнтовано в першу чергу на збільшення показників якості навчання, забезпечення оволодіння випускниками шкіл такими наскрізними вміннями, як читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми [1].

В свою чергу це має досягатися завдяки зміні організації процесу навчання, використанням сучасних методів та прийомів. В потоці великого обсягу інформації сучасні учні губляться, їм буває складно запам'ятати великі обсяги нецікавих фактів, і, як наслідок, втрачається інтерес до навчання. Саме тому в педагогіці набуває популярності метод сторителлінгу, при якому пояснення нової інформації, необхідної для запам'ятовування, відбувається за допомогою захоплюючих емоційних історій.

20 березня кожного року відмічається всесвітній день історій – World Storytelling Day. Він бере свій початок зі Швеції, яка з 1991 р. святкувала національний день сторителлінгу. З 2009 р. до святкування цього дня приєдналися країни Європи, Азії та Африки. Кожного року обирається тема історій, яка узгоджується з оповідачами. З 2004 р. темами історії Birds (птиці); Bridges (мости), The Moon (луна), The Wanderer (мандрівник), Dreams (мрії), Neighbours (сусіди), Light and Shadow (світ та тінь), Water (вода), Trees (дерева), Fortune and Fate (фортуна і доля), Monsters and Dragons (монстри та дракони), Wishes (бажання), Strong Women (сильні жінки), Transformation (трансформація), Wise Fools (мудрі дурні). А ось темою 2019 р. обрано Myths, Legends, and Epics (Міфи, легенди, епоси) [2].

У педагогіці метод сторителлінгу відомий ще з 90х років XX ст.. Показовими роботами тут є закордонні праці К. Еган [3] та М. Роситер [4]. Особливості використання технології сторителлінгу в освіті дорослих досліджували фахівці E.Caminotti, J.Gray, S.Hausknecht, M.Vanchu-Orosco, D. Kaufman, C.N.Paull. Теорія історій детально розглянута Д. Кемпбеллом, сутність цифрових історій – J. Hartley, K. McWilliam [2].

В Україні дослідженням методу сторителлінгу почали займатися нещодавно і на сьогодні цей метод вважається інновацією в освіті. Вивчення даного методу представлено в окремих аспектах, а саме дошкільна освіта (К. Крутій, Л. Зданевич, І. Черешнюк), підготовка керівників закладів освіти (С. Немченко), викладацька діяльність (Ю. Маковецька-Гудзь, М. Рудіна, О. Швалова), музейна справа (М. Васишин, О. Караманов), цифрові технології освіти дорослих (Л. Панченко); вивчення окремих навчальних дисциплін (Г. Гич, К. Симоненко); самостійна технологія (Н. Гущина) тощо. З вітчизняних праць можна знайти статті О. Караманова та М. Васишиної, К. Симоненко, Е. Ерднієвої, Н. Гушиної [5, с. 27].

Тому, метою статті є аналіз окремих аспектів сторителлінгу як сучасного методу навчання на уроках історії.

Отже, сторителлінг (story – історія; telling – розповідати) – це мистецтво розповідати історії з метою навчання, керування шляхом донесення змісту повідомлення за допомогою спеціальної методики. Сторителлінг

включає в себе різні напрямки – в ньому тісно переплетені психологія і педагогіка, дидактика та акторська майстерність. Що більший словниковий запас має оратор, то більше впевненості у власних силах, що допитливіший розум, то кращими виходять історії.

Технологія сторітеллінгу узгоджується із освітніми стандартами США NETS (National Education Technology Standards) щодо формування в учнях якостей креативності та інноваційності; комунікації та співробітництва; дослідництва та інформаційної грамотності; формування критичного мислення, вирішення проблем; якостей цифрових громадян; вільного оперування технологіями та контентом [2].

Історії, які можна використати у навчальному процесі, поділяються на два види пасивні та активні. Пасивні історії, це історії створені вчителем. Вчитель сам вигадує всі ключові елементи історії. Важливо, щоб історія була цікавою та життєвою. Активні історії створюються спільно з учнями. Такий спосіб побудови розповіді дозволяє вчителю використовувати діалог з учнями (інтерактив) у своїх цілях. Історію нібито придумують учні, але вчитель має контролювати процес, щоб історія вийшла такою, як йому потрібно. Цей спосіб можна використати лише в тих випадках, коли історія будується за законами логіки і включає послідовність дій. Важливим елементом тут є інтрига, до якої потрібно неодноразово повертатися протягом «написання» історії.

Як прийом навчання «історія» допомагає інформувати, порівняти, візуалізувати, та деталізувати той матеріал, який вчитель хоче донести учням. Основними складовими успіху сторітеллінгу можна назвати чесність історії, яку ви розповідаєте, її детальність, конкретність. Також історія для сторітеллінгу повинна бути показовою і добре запам'ятовуватися. В іншому випадку історія просто не викличе довіри аудиторії, а отже і враження ніякого не справить.

Вид історії, що використовується у сторітеллінгу залежить, як правило, від віку та інтересів учнів, для яких ця історія призначена. Так, наприклад, одним учням більше до вподоби емоційні історії-казки, іншим – детективні історії, третім – повчальні байки тощо. Для учнів старших класів краще використовувати історії наближені до життєвих реалій.

До історій будь-якого виду варто застосовувати кілька ключових принципів, які відрізняють її від простого викладу фактів. По-перше, наявність персонажа, по-друге, наявність інтриги та обов'язково наявність сюжету.

Персонаж в історії має бути якомога ближчим до учнів, адже інакше вони не будуть співпереживати йому, не зможуть «приміряти» образ цього персонажа на себе. А це якраз одне з основних завдань сторітеллінгу – зробити слухача безпосереднім учасником історії.

Інтрига в історії дозволяє утримати увагу учнів, вона змушує послухати всю історію, з нетерпінням чекаючи, чим все закінчиться. Однак, занадто затягувати інтригу не варто, бо уваги аудиторії не вистачить, щоб дослухати історію до кінця. Особливо це стосується молодших класів.

Структура історії може бути різною. Взагалі виділяють одинадцять складових побудови вдалої історії. Отже, хороша історія повинна мати: чітко визначений час і місце проведення; головного героя/персонажа; має бути присутня конфліктність/драма; реакція героя на події; містити ефект несподіванки; герой постає перед проблемою вибору; звичайно має бути присутня інтрига; сам вибір; мають бути означені зміни; розв'язка; висновок.

Однак, для новачків краще і зручніше користуватися такою схемою під час створення власної історії:

Персонаж ⇒ хто головний герой і який у нього характер?

Мета ⇒ яку мету чи проблему має вирішити Ваш персонаж?

Мотивація ⇒ що мотивує Вашого персонажа для рішення проблеми?

Обставини ⇒ де і коли відбувається Ваша історія?

Перепони ⇒ які перешкоди стоять на його/її шляху?

Кульмінація ⇒ як він/вона остаточно вирішує проблему?

Результат ⇒ який підсумок цієї історії?

Сюжет в історії потрібен обов'язково. Він зазвичай буває класичним, тобто побудованим у вигляді «ланцюжка» з зав'язки, розвитку, кульмінації і розв'язки. В сторітеллінг виділяють десять основних сюжетів: Монстр приходить; Переродження; Квест: вирішуючи складну задачу; Переосмислення події; Синдром Попелюшки; Магічний помічник; Трагедія; Комедія; Театр абсурду; Один день з життя.

Головна особливість сторітеллінгу в тому, що історії нічого не нав'язують і не пропонують: послухавши історію, учні самі можуть зробити потрібний висновок і зберегти у пам'яті набагато більше інформації.

На уроках історії використання методу сторітеллінгу допоможе учням орієнтуватися у складних політичних процесах, під час вивчення біографії історичних діячів чи зорієнтуватися у питаннях соціально-економічного розвитку країни.

Метод сторітеллінгу сприяє формуванню в учнів уміння слухати, критично мислити; ознайомленню з варіантами мовних дій, умінь їх комбінувати і знаходити нові рішення. Виробляється впевненість у володінні прийомами, заснованими на особистому досвіді; створюється досвід вираження своєї особистісної позиції в спілкуванні, вміння презентувати себе.

Адже, на уроках учні не тільки слухають історії, а й мають можливість самі створювати та розповідати історії. Для кожної дитини важливо навчитися розповідати історії на аудиторію, щоб мати можливість бачити реакцію, відчувати впевненість в собі.

Однак, вчителю у такому випадку варто чітко окреслити завдання щодо обсягу та структури історії, необхідність залучення достовірних історичних фактів та подій, можливість залучення метафор та гіпербол.

Під час створення історій учні застосують набуті теоретичні знання не тільки з історії, а також з курсу української літератури, української мови, здійснюють пошукову діяльність щодо підтвердження фактів та подій. Коли учні презентують власну історію, вони розвивають навички говоріння та подачі інформації. Вчать утримувати увагу аудиторії та презентувати не скільки себе, а свій продукт. Дуже корисно, у даному випадку, дати можливість аудиторії слухачів підтвердити або спростувати факти наведені доповідачем в історії, що стимулює вміння учнів критично ставитися до отриманої інформації, перевіряти факти.

Як бачимо, сторітеллінг ґрунтується на засадах психології, педагогіки, дидактики, аксіології, лінгвістики, риторики, поєднує навчання з акторською майстерністю, умінням утримувати увагу аудиторії та, в разі потреби, переконавати в чомусь слухачів.

Науковці вважають, що саме в цьому криється секрет сторітеллінгу та його тріумфальне входження в аудиторії і класи. Дійсно, цікава історія залишається в пам'яті без особливих зусиль, а отже спонукає до міркувань і висновків. Проте, її створення чи сприйняття на уроці історії залежить від словникового запасу, загальної ерудиції, допитливості учня.

Сторітеллінг ґрунтується на фундаментальних основах комунікативного та інтегративного підходів в освіті. До того ж його застосування не відміння інших методичних заходів, а лише приєднується до комплексу традиційних методик і технологій навчання історії.

Британські педагоги вважають, що джерела сторітеллінгу – в народних та релігійних традиціях, історичних епосах і повсякденному житті, що сторітеллінг стимулює уяву, емоції, спонукає до аналізу культурного контексту й минулого досвіду, впливає на формування ціннісних орієнтацій, відносин, поведінку людини в довкіллі [5, с. 29].

Це спосіб продемонструвати унікальність уяви кожного індивідуума, який може бути віднесеним до різновиду народної творчості, доступної людям будь-якого віку і здібностей. Для використання сторітеллінгу не потрібне ніяке спеціальне обладнання, крім уяви.

С.Брайнт переконана, що за допомогою сторітеллінгу можна отримати два найбільш важливі результати: перший – поживлення атмосфери в класній кімнаті, зняття напруженості, створення невимушеної атмосфери; другий, можливо, не настільки очевидний, але не менш цінний у дидактичному відношенні, полягає в тому, що є одним із найбільш простих шляхів установлення контакту між учителем і учнями, засобом привернення й утримання їх уваги (“How to tell stories to children and some stories to tell”, 2005).

Останнім часом все більшої популярності набуває один з різновидів сторітеллінгу цифрова розповідь (Digital Storytelling). Це вид традиційної розповіді, що виконана в цифровому форматі [6].

Цифровий сторітеллінг використовує сучасні пристрої та програмні засоби, а також сервіси Інтернет для оповіді цікавих цифрових історій. Технологія лежить в руслі положень стандарту Нової української школи, особливо в аспекті інформаційної галузі, яка пов'язана з комунікацією та співробітництвом, цифровою творчістю, використанням цифрових пристроїв.

Цікавим є твори майбутніх вчителів історії, які в рамках вивчення курсу «Теорія та методика навчання історії» спробували створити власні історії. Як виявилось, це не так легко, навіть знаючи фактичний матеріал. Основні труднощі виникли з врахуванням віку школярів (важко зорієнтуватися на їхні інтереси та потреби), передати інформацію в текст історії (словниковий запас має бути значним), подача власного творіння (володіння мовою, мімікою, жестами). Однак, висновок був спільний – сторітеллінг корисний, його варто застосовувати під час уроків історії.

Оновлення освітнього середовища й технологій навчання на всіх ланках освіти є реальністю українського суспільства. Інтеграція зі світовим навчальним контентом зумовлює входження в практику вітчизняних науковців і педагогів-практиків застосування зарубіжних освітніх технологій. Педагогічна наука не залишає поза увагою сторітеллінг як наукове явище, аналізуючи в публікаціях та дослідженнях його основні характеристики, принципи реалізації, результативність і наслідки застосування в освітньому процесі. Вітчизняна освітня практика активно опановує технологію сторітеллінгу як для навчання учнів школи, так і формування фахової компетентності студентів в установах вищої освіти.

Технологія сторітеллінгу, враховуючи засади психології, педагогіки, дидактики, аксіології, лінгвістики, риторики тощо, сприяє комплексному інтегрованому навчання учнів на основі комунікативного підходу, актуалізуючи в них загальну ерудицію та допитливість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція Нової Української школи URL: <http://nus.org.ua/about/formula/>
2. Панченко Л.Ф. Цифровий сторітеллінг: співтворчість педагога та учня URL:<http://oai.zu.edu.ua/index.php/record/view/610709>
3. Подліняєва О.О. Медійні технології в освіті: створення та використання цифрової розповіді (Digital Storytelling // Physical and Mathematical Education : scientific journal. 2017. Issue 4(14). P. 256-260

4. Рудіна М., Шванова О. Технологія сторітеллінгу в системі формування фахової компетентності майбутніх перекладачів // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. № 38, Київ, 2018. С. 26-30.
5. Egan K. Teaching as storytelling URL: <https://www.researchgate.net/publication/228717328>
6. Rossiter M. Narrative and Stories in Adult Teaching and Learning URL: <https://www.researchgate.net/publication/246918715>

REFERENCES

1. Concepts of the New School of Ukraine URL: <http://nus.org.ua/about/formula/>
2. Panchenko L.F. Digital phototape: teacher's teaching and learning URL: <http://oai.zu.edu.ua/index.php/record/view/610709>
3. Podlityava O.O. Medical technology at home: Digital Storytelling (Digital Storytelling) // Physical and Mathematical Education: scientific journal. 2017. Issue 4 (14). P. 256-260
4. Rudina M., Shvanova O. Technologiya storitellingu in the system of forms of family competence Maybutnich perekladachiv // Humanitarian studies in technical mortgages. № 38, Kyiv, 2018. p. 26-30.
5. Egan K. Teaching as storytelling URL: <https://www.researchgate.net/publication/228717328>
6. Rossiter M. Narrative and Adult Learning URLs: <https://www.researchgate.net/publication/246918715>

УДК 378+37.0

Денєжніков С.С.

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ДВОРІВНЕВОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

В статті розглядаються дискусійні питання дворівневої системи вищої освіти України в сучасних умовах. Особливий акцент у статті спрямовано на особливості професійної підготовки кадрів в умовах дворівневої системи вищої освіти в нашій державі. Методологія дослідження представлена у рамках філософського, загальнонаукового, конкретнонаукового та технологічного рівнів; методика дослідження – сукупністю конкретних форм, методів і засобів теоретичних та прикладних досліджень в галузі вищої освіти.

Ключові слова: дворівнева система вищої освіти, глобалізація, Болонський процес, заклад вищої освіти, бакалавріат, магістратура, компетенції.

Денєжніков С.С. Дискуссионные вопросы двухуровневой системы высшего образования Украины: компаративный анализ

В статье рассматриваются дискуссионные вопросы двухуровневой системы высшего образования Украины в современных условиях. Особенный акцент в статье направлен на особенности профессиональной подготовки кадров в условиях двухуровневой системы высшего образования в нашем государстве. Методология исследования представлена в рамках философского, общенаучного, конкретнонаучного и технологического уровней; методика исследования – совокупностью конкретных форм, методов и средств теоретических и прикладных исследований в области высшего образования.

Ключевые слова: двухуровневая система высшего образования, глобализация, Болонский процесс, учреждение высшего образования, бакалавриат, магистратура, компетенции.

Dieniezhnikov S.S. Debatable questions of two-level system of higher education of Ukraine: comparative analysis

In the article the debatable questions of the two-level system of higher education of Ukraine are examined in modern terms. The special accent in the article is directed on the feature of the professional training of personnels in the conditions of the two-level system of higher education in our state. Research methodology is presented philosophical, scientific, research and technological levels; methods of investigation - by the aggregate of concrete forms, methods and facilities of theoretical and applied researches in the branch of higher education.

Passing of the home system of education to the two-level system of preparation (bachelor, master) was related to included of Ukraine in the Bolognese agreement, that resulted in the unitization of the educational system of our country in accordance with world. Enough time, what the row of preliminary results allows to bring, passed from the moment of beginning of action of the Bolognese process. Firstly, in the soviet system of formation of time on the receipt of higher education given anymore, that allowed to accelerate the process of maturing of student. Secondly, maintenance of curriculum of specialist in soviet institution of higher learning was sent to fundamental, academic preparation, and at educating in bachelor support done on a capture by competences and labour functions. Thirdly, as educating in the USSR was free of charge on all levels, stratification was absent between students on a property sign, that accepted dangerous scales presently. The existent system of two-level education is in the stage of becoming, yields on the row of parameters of specialist of soviet standard, but in case of realization of successful structural reforms in an economy the claimed in the graduating students of bachelors and masters will grow and economic subjects will begin to participate actively in forming of new educational conceptions.

Key-words: two-tier system of higher education, globalization, Bolognese process, establishment of higher education, bachelor, master, competences.